

УДК 614.2

**ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ, ДИНАМІКИ ГОСПІТАЛІЗАЦІЇ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ
В 2006-2013 РР.**

**В.М. Якимець¹, Л.А. Устінова¹, Т.С. Зав'ялова¹, М.І. Хижняк¹,
М.Д. Кошіль²**

¹Українська військово-медична академія МО України

²Центральне санітарно-епідеміологічне управління ЗС України

Резюме. У статті вивчена структура і динаміка госпіталізації на окремі хвороби хірургічного профілю військовозобов'язаних та військовослужбовців Збройних Сил України, які впливають на їх боєздатність та в подальшому на їх придатність до військової служби. Встановлені особливості госпіталізації військовозобов'язаних та військовослужбовців Збройних Сил України на окремі хвороби хірургічного профілю на прикладі Хвороб органів травлення.

Ключові слова: захворюваність, військовослужбовці, хвороби хірургічного профілю.

Вступ. Збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців Збройних Сил України є одним із найважливіших стратегічних завдань охорони здоров'я України та Військово-медичної служби на сьогодні і далекої перспективу. До недавнього часу питання стану здоров'я військовослужбовців, що звільнилися в запас Міністерством охорони здоров'я України та Військово-медичною службою Збройних Сил не розглядались.

Питанням вивчення особливості функціонування системи медичного забезпечення, розвитку амбулаторно-поліклінічних структур, системи комплектування Збройних Сил України, Державної прикордонної служби МВС України та інших силових структур в напрямку створення єдиної загальнодержавної системи медичного забезпечення значна увага приділялась у працях Білого В.Я., зі співав., 2000; Бадюка М.І. зі співав., 2005; Михайлеця В.Ю. зі співав., 2002; В.В. Косарчука зі співав., 2014, 2015; А.С.Котузи зі співав., 2007; Захараша М.П. зі співав., 2008; В.В. Якимця зі співав., 2014; Чернявський В.А. зі співав., 2013 [1-10].

Одним з актуальних завдань, що стоять перед військово-медичною службою, є пошук ефективних шляхів підвищення якості медичної зокрема спеціалізованої допомоги військовослужбовцям Збройних Сил України. Тому вивчення особливостей структури і динаміка госпіталізації військовослужбовців Збройних Сил України є актуальним, що визначило мету і завдання дослідження.

Матеріали та методи дослідження. Вивчення структури і динаміки госпіталізації військовослужбовців проводилося при аналізі звітної документації (ф. 2 мед., ф. 3 мед.) за 2009-2013 рр. з використанням статистичного, гігієнічного методів дослідження.

Метою дослідження є вивчення особливостей динаміки та структури госпіталізації військовослужбовців Збройних Сил України.

Результати дослідження та їх обговорення. Нами був проведений аналіз показників загальної госпіталізації військовослужбовців Збройних Сил України за 2009 – 2013 рр. в тому числі з урахуванням категорій військовослужбовців (строкова служба, офіцери, за контрактом) з врахуванням хвороб хірургічного профілю.

Так, за результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки госпіталізації військовослужбовців строкової служби встановлено, що протягом 2006-2013 рр. рівень госпіталізації зростав від 1059,3 в 2006 р. до 2331,1 на 1000 військовослужбовців в 2012 р. (рис. 1).

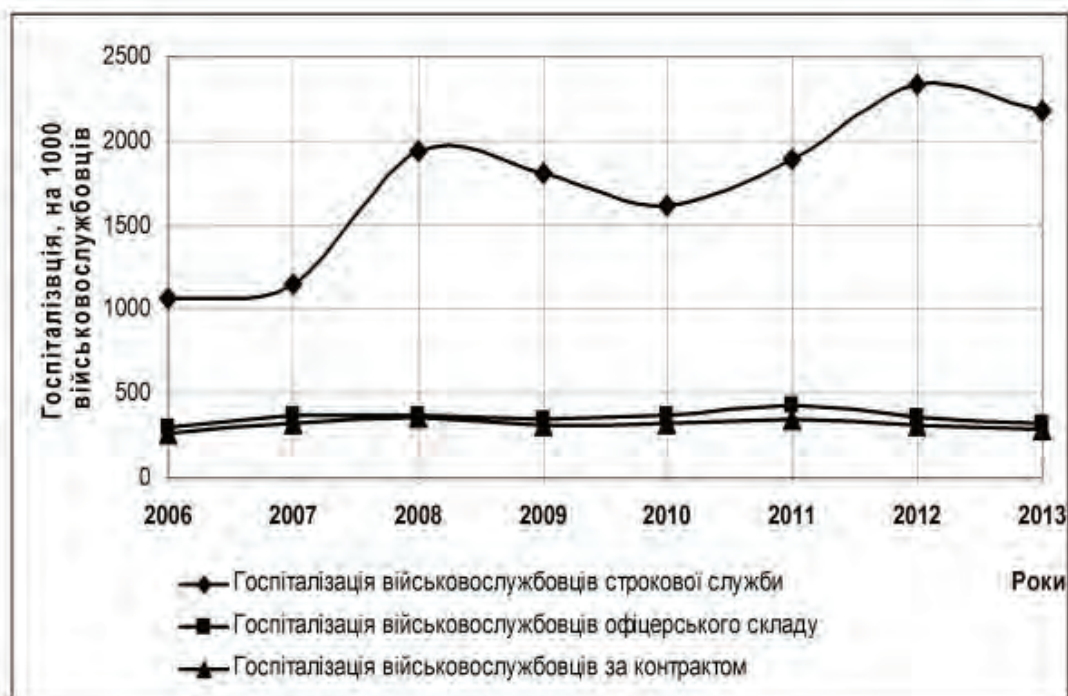

Рис. 1. Динаміка госпіталізації військовослужбовців Збройних Сил України в 2006-2013 рр.

Госпіталізація військовослужбовців строкової служби в Збройних Силах України протягом 2006-2013 рр. мала статистично достовірну помірну тенденцію до зростання госпіталізації, середній темп приросту її становив +4,56%.

За результатом проведеного аналізу структури госпіталізації військовослужбовців строкової служби встановлено, що за рівнем

госпіталізації протягом 2006-2013 рр. перше місце займали хвороби органів дихання, в структурі госпіталізації вони становили 58,96% (табл. 1).

Друге та третє місця за рівнем госпіталізації військовослужбовців строкової служби в Збройних Силах України займали хвороби шкіри та підшкірної клітковини та хвороби органів травлення, в структурі госпіталізації вони становили 15,23% та 6,97% відповідно.

Четверте та п'яте місця за рівнем госпіталізації військовослужбовців строкової служби займали інфекційні та паразитарні хвороби та хвороби вуха та соскоподібного апарату, в структурі госпіталізації вони становили 6,64% та 2,20% відповідно.

Госпіталізація військовослужбовців за контрактом в Збройних Силах України протягом 2006-2013 р.р. також зростала від 267,3 в 2006 р. до 344,3 на 1000 військовослужбовців в 2011 р., статистично достовірна стабільна тенденція до зростання госпіталізації, середній темп приросту їх становив +0,07% (рис. 1).

В структурі госпіталізації військовослужбовців за контрактом протягом 2006-2013 рр. перші п'ять місць займали хвороби органів дихання, хвороби органів травлення, хвороби системи кровообігу, хвороби кістково-м'язової системи, хвороби шкіри та підшкірної клітковини (табл. 2).

Так, перше місце займали хвороби органів дихання (Х клас), в структурі госпіталізації вони становили 27,54%. Друге місце за рівнем госпіталізації військовослужбовців за контрактом займали хвороби органів травлення (ХІ клас), в структурі госпіталізації вони становили 14,0%. Третє місце за рівнем працевтрат військовослужбовців за контрактом хвороби системи кровообігу (ІХ клас), в структурі госпіталізації вони становили 9,79%. Четверте та п'яте місця за рівнем госпіталізації військовослужбовців за контрактом займали хвороби кістково-м'язової системи (ХІІІ клас) та хвороби шкіри та підшкірної клітковини (ХІІ клас), в структурі госпіталізації вони становили 9,31% та 8,1% відповідно.

Госпіталізація військовослужбовців офіцерського складу на етапі проходження військової служби в Збройних Силах України протягом 2006-2013 рр. також зростала від 301,7 в 2006 р. до 435,6 на 1000 військовослужбовців в 2011 р., мала статистично достовірну помірну тенденцію до зростання госпіталізації, середній темп приросту її становив +1,94% (рис. 1).

За результатом проведеного аналізу багаторічної динаміки госпіталізації військовослужбовців офіцерського складу встановлено, що за рівнем госпіталізації протягом 2006-2013 рр. перше місце займали хвороби органів дихання, в структурі госпіталізації вони становили 21,51% (табл. 3). Друге місце за рівнем госпіталізації військовослужбовців офіцерського складу займали хвороби органів травлення, в структурі госпіталізації вони становили 16,11%, третє місце – хвороби системи кровообігу, в структурі госпіталізації вони становили 14,90%.

**Структура госпіталізації військовослужбовців строкової служби в Збройних Силах України протягом
2006-2013 рр.(%)**

№№	Класи хвороб	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Середній багаторічний
I	Інфекційні та паразитарні хвороби	7,64	6,12	5,13	6,50	7,41	6,17	10,26	3,92	6,64
II	Новоутворення	0,26	0,24	0,19	0,25	0,27	0,26	0,31	0,35	0,27
III	Хвороби крові та кровоносних органів	0,02	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02	0,04	0,04	0,02
IV	Ендокринні хвороби, розлади харчування та обміну речовин	0,07	0,11	0,06	0,09	0,10	0,07	0,04	0,06	0,08
V	Розлади психіки та поведінки	1,21	0,93	0,76	0,96	0,70	0,47	0,46	0,48	0,75
VI	Хвороби нервової системи	1,20	1,36	1,30	1,37	1,59	1,03	1,17	1,57	1,32
VII	Хвороби ока та прилягального апарату	1,59	1,55	1,75	1,66	2,48	1,31	1,07	1,48	1,61
VIII	Хвороби вуха та соскоподібного апарату	1,98	1,85	2,63	2,15	3,50	1,98	1,53	1,98	2,20
IX	Хвороби системи кровообігу	1,89	1,78	1,83	1,82	1,77	1,33	1,55	2,13	1,76
X	Хвороби органів дихання	51,54	53,32	61,06	55,42	58,65	67,63	62,19	61,89	58,96
XI	Хвороби органів травлення	6,76	8,28	6,11	7,53	7,12	5,14	5,73	5,09	6,97
XII	Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	20,05	19,70	14,45	17,02	13,16	10,53	12,40	14,54	15,23
XIII	Хвороби кістково-м'язової системи	2,45	2,45	2,05	2,17	0,29	1,69	2,07	2,96	2,02
XIV	Хвороби сенсорної системи	1,47	1,12	1,46	1,39	1,23	0,79	1,14	1,41	1,25
XV	Вагітність, пологи та післяпологовий період	0,00	0,00	0,01	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
XVII	Природні вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	0,02	0,03	0,03	0,04	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02
XVIII	Симптоми, ознаки та відхилення від норми, що виявлені при лабораторних та клінічних дослід	0,29	0,20	0,29	0,29	0,34	0,83	0,33	0,29	0,36
XIX	Травми та отруєння	0,98	0,60	0,63	0,72	0,61	0,45	0,72	0,54	0,66
XXI	Фактори, що впливають на стан здоров'я населення та звертання до закладів охорони здоров'я	0,59	0,36	0,24	0,57	0,74	0,27	0,68	0,73	0,52
УСЬОГО ПО КЛАСАМ I-XXI		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 2

Структура госпіталізації військовослужбовців за контрактом в Збройних Силах України протягом 2006-2013 рр.(%)

№№	Класи хвороб	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Середній багаторічний
I	Інфекційні та паразитарні хвороби	4,15	3,04	3,34	2,55	2,63	3,05	2,35	1,88	2,87
II	Новоутворення	1,00	0,69	1,19	0,97	1,12	1,08	1,24	1,07	1,05
III	Хвороби крові та кровоносних органів	0,4	0,30	0,17	0,23	0,25	0,35	0,36	0,30	0,30
IV	Ендокринні хвороби, розлади харчування та обміну речовин	0,93	0,54	0,77	0,74	0,81	0,75	0,69	0,75	0,75
V	Розлади психіки та поведінки	1,82	1,62	1,08	1,87	1,43	2,56	1,69	1,63	1,71
VI	Хвороби нервової системи	5,11	5,74	5,02	6,12	7,71	6,10	7,43	6,89	6,27
VII	Хвороби ока та придаткового апарату	1,93	1,71	1,32	1,58	1,80	1,98	1,78	1,99	1,76
VIII	Хвороби вуха та соскоподібного апарату	2,48	2,71	2,59	2,26	2,70	2,66	2,21	2,39	2,50
IX	Хвороби системи кровообігу	9,56	9,35	10,46	10,02	10,69	9,56	9,55	9,11	9,79
X	Хвороби органів дихання	24,13	27,65	30,27	26,65	25,59	29,24	27,24	29,58	27,54
XI	Хвороби органів травлення	15,64	14,01	12,89	13,70	15,86	13,85	13,30	12,74	14,00
XII	Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	9,79	8,90	7,48	7,41	8,43	7,10	7,09	8,61	8,10
XIII	Хвороби кістково-м'язової системи	9,08	10,28	10,40	8,31	9,08	8,17	9,42	9,70	9,31
XIV	Хвороби сечостатевої системи	8,01	7,15	7,70	8,41	7,03	6,73	7,76	6,08	7,36
XV	Вадитність, пологи та післяпологовий період	1,19	1,62	0,91	0,93	0	0,80	1,17	1,07	0,96
XVII	Природні вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	0,07	0,03	0,06	0,06	0,09	0,07	0,05	0,06	0,06
XVIII	Симптоми, ознаки та відхилення від норми, що виявлені при лабораторних та клінічних дослід	0,41	0,06	0,14	0,52	0,19	0,19	0,55	0,20	0,28
XIX	Травми та отруєння	3,00	2,13	2,40	2,48	2,63	2,52	2,82	2,56	2,57
XXI	Фактори, що впливають на стан здоров'я населення та звертання до закладів охорони здоров'я	1,30	2,46	1,82	5,19	1,98	3,25	3,31	3,40	2,84
УСЬОГО ПО КЛАСАМ I-XXI		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Четверте місце за рівнем госпіталізації військовослужбовців офіцерського складу займали хвороби кістково-м'язової системи, в структурі госпіталізації вони становили 12,14%. П'яте місце за рівнем госпіталізації військовослужбовців офіцерського складу займали хвороби нервової системи, в структурі госпіталізації вони становили 7,05%.

Висновки

1. Встановлено, що протягом 2006-2013 рр. найвищі рівні госпіталізації військовослужбовців Збройних Сил України були серед військовослужбовців строкової служби і становили 1745,60 на 1000 військовослужбовців.

2. Виявлено, що протягом 2006-2013 рр. госпіталізація військовослужбовців строкової служби та військовослужбовців за контрактом зростали, середній темп їх приросту становив +4,56% та +0,07% відповідно.

3. Встановлено, що в структурі госпіталізації військовослужбовців строкової служби протягом 2006-2013 рр. перші місця займали хвороби органів дихання (58,96%), хвороби шкіри та підшкірної клітковини (15,23%), хвороби органів травлення (6,97%) та інфекційні та паразитарні хвороби (6,64%), хвороби кістково-м'язової системи (2,02%).

4. Виявлено, що в 2006-2013 рр. в структурі госпіталізації військовослужбовців за контрактом перші місця займали хвороби органів дихання (27,54%), хвороби органів травлення (14,0%), хвороби шкіри та підшкірної клітковини (8,1%), хвороби кістково-м'язової системи (9,31%), хвороби системи кровообігу (9,79%).

5. Встановлено, що в 2006-2013 рр. госпіталізація військовослужбовців офіцерського складу, яка становила 358,58 на 1000 військовослужбовців, зростала, середній темп приросту становив +1,94%.

6. Виявлено, що протягом 2006-2013 рр. в структурі госпіталізації військовослужбовців офіцерського складу перші місця переважно займали хвороби органів дихання (21,51%), хвороби органів травлення (16,11%), хвороби системи кровообігу (14,90%), хвороби кістково-м'язової системи (12,14%), Хвороби нервової системи (7,05%).

Література

1. Білий В.Я. Концепція професійного здоров'я військовослужбовців у Програмі будівництва та розвитку ЗС України / В.Я. Білий, О.О. Сохін, М.М. Вовкодав [та ін.] // Наука і оборона. – 2000. – №3. – С. 22-26.

2. Бадюк М.І. Організація медичного забезпечення військ / М.І. Бадюк, Ф.М. Левченко, В.П. Токарчук [та ін.]. – К.: МП Леся, 2005. – 425 с.

3. Михайлець В.Ю. Вивчення стану здоров'я військовослужбовців із числа молодого поповнення навчального центру / В.Ю. Михайлець, М.І.Хижняк, В.В. Косарчук // Проблеми військової охорони здоров'я. - 2002. - № 12. - С. 223-229.

Структура госпіталізації військовослужбовців офіцерського складу Збройних Сил України протягом 2006–2013 рр.(%)

№№	Класи хвороб	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Середній багаторічний
I	Інфекційні та паразитарні хвороби	2,62	2,65	2,64	2,54	2,20	9,50	1,89	1,57	3,20
II	Новоутворення	1,01	0,86	0,88	0,84	1,03	0,91	1,24	0,82	0,95
III	Хвороби крові та кровоносних органів	0,10	0,12	0,19	0,20	0,22	0,17	0,17	0,20	0,17
IV	Ендокринні хвороби, розлади харчування та обміну речовин	0,62	0,66	0,72	0,78	0,71	0,81	0,91	0,72	0,74
V	Розлади психіки та поведінки	1,83	1,99	1,12	2,02	1,11	1,98	1,59	1,59	1,65
VI	Хвороби нервової системи	5,33	7,03	6,50	6,35	8,52	6,99	8,17	7,50	7,05
VII	Хвороби ока та придаткового апарату	1,73	1,90	1,60	1,73	2,41	1,60	1,62	1,74	1,79
VIII	Хвороби вуха та соскоподібного апарату	2,03	2,85	2,53	2,14	2,74	2,32	1,98	2,16	2,34
IX	Хвороби системи кровообігу	13,94	8,67	17,73	17,18	16,68	15,53	14,83	14,66	14,90
X	Хвороби органів дихання	25,97	24,48	20,26	19,46	20,02	17,12	22,37	21,80	21,51
XI	Хвороби органів травлення	16,85	18,52	16,66	16,63	16,30	14,11	15,95	13,83	16,11
XII	Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	6,51	6,94	5,12	5,95	5,37	5,07	5,88	5,99	5,85
XIII	Хвороби кістково-м'язової системи	10,50	13,74	14,08	11,41	11,42	11,63	11,97	12,38	12,14
XIV	Хвороби сечостатевої системи	5,04	5,44	6,19	6,18	4,83	5,15	5,40	4,74	5,37
XV	Вагітність, пологи та післяпологовий період	0,20	0,32	0,13	0,09	0	0,12	0,17	1,08	0,26
XVII	Природні вади розвитку, деформації та хромосомні аномалії	0,03	0,03	0,05	0,06	0,03	0,02	0,06	0,05	0,04
XVIII	Симптоми, ознаки та відхилення від норми, що виявлені при лабораторних та клінічних дослід	0,10	0,03	0,11	0,14	0,08	0,03	0,04	0,00	0,07
XIX	Травми та отруєння	2,75	2,39	2,13	2,54	2,52	1,98	2,87	3,23	2,55
XXI	Фактори, що впливають на стан здоров'я населення та звертання до закладів охорони здоров'я	2,85	1,38	1,36	3,75	3,80	4,36	2,87	5,94	3,29
	УСЬОГО ПО КЛАСАМ I–XXI	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,00

4. Михайлець В.Ю. Стан здоров'я призовників і заходи поліпшення комплектування Збройних Сил України / В.Ю. Михайлець, М.І. Хижняк, В.В. Косарчук [та ін.] // Проблеми військової охорони здоров'я. – 2002. – № 12. – С. 237-242.

5. Захараш М.П. Питання оптимізації медичної та медико-експертної допомоги військовослужбовцям на регіональному рівні / М.П.Захараш, О.В.Сергієні, А.М. Кравченко, Г.І. Тітов // Україна. Здоров'я нації. – 2008. - №2. – С. 192-195.

6. Косарчук В.В. Вивчення стану придатності до військової служби військовослужбовців офіцерського складу мобілізаційного резерву Збройних Сил України на етапі звільнення / В.В. Косарчук, М.І. Хижняк // Зб. наук. пр. НМАПО ім. П. Л. Шупіка. – 2014. – № 23, книга 4. – С. 165-170.

7. Косарчук В.В. Вивчення первинної інвалідності військовослужбовців мобілізаційного резерву Збройних Сил України на етапі перебування в резерві / В.В. Косарчук, І.В. Гуценко, В.М. Якимець [та ін.] // Україна. Здоров'я нації. – 2015. – № 1. – С. 35-38.

8. Чернявський В.А. Вивчення сучасної системи медико-соціальної допомоги військовозобов'язаним мобілізаційного резерву Збройних Сил України // В.А. Чернявський, Л.В. Діденко / Проблеми військової охорони здоров'я. – 2013 – №37. – С. 151-162.

9. Чернявський В.А. Наукове обґрунтування сучасної системи медико-соціальної допомоги військовозобов'язаним мобілізаційного резерву Збройних Сил України // В.А. Чернявський, Л.В. Діденко / Проблеми військової охорони здоров'я. – 2013 – №35. – С. 67-78. – Таємно.

10. Якимець В.В. Аналіз загальних рівнів та показників госпіталізованої захворюваності військовослужбовців Збройних Сил України за 2009 - 2013 роки / В.В. Якимець, І.В. Гуценко, В.В. Косарчук [та ін.] // Україна. Здоров'я нації. – 2014. – № 2 (30). – С. 10-13.

Резюме. *В статтє изучена структура и динамика госпитализации военнослужащих Вооруженных Сил Украины. Установлено, что в структуре госпитализации военнослужащих срочной службы в течение 2006-2013рр. первые места занимали болезни органов дыхания, болезни кожи и подкожной клетчатки, болезни органов пищеварения, инфекционные и паразитарные болезни, болезни костно-мышечной системы, а в структуре госпитализации военнослужащих по контракту - болезни органов дыхания, болезни органов пищеварения, болезни кожи и подкожной клетчатки, болезни костно-мышечной системы и болезни системы кровообращения.*

Ключевые слова: *госпитализация, структура, динамика, военнослужащие, классы болезней.*

Resume. *The paper studied the structure and dynamics of hospitalization of the Armed Forces of Ukraine. It is established that the structure of hospitalization conscripts during 2006-2013rr. first place was occupied by respiratory diseases, diseases of the skin and subcutaneous tissue, diseases of the digestive system, infectious and parasitic diseases, diseases of the musculoskeletal system and the structure of hospitalization of contract - respiratory diseases, diseases of the digestive system, diseases of the skin and subcutaneous fiber, diseases of the musculoskeletal system and cardiovascular diseases.*

Keywords: *hospitalization, structure, dynamics, military, classes of disease.*

УДК 614.2

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАХВОРЮВАНОСТІ ІНФЕКЦІЙНИМИ ХВОРОБАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

**Л.А. Устїнова¹, М.І. Хижняк¹, І.В. Огороднійчук¹, М.Д. Кошіль²,
М.А. Долінський¹, А.Д. Шмакова¹**

*Українська військово-медична академія МО України, м. Київ
Центральне санітарно-епідеміологічне управління ЗС України, м. Київ*

Резюме. *В статті були вивчені закономірності змін показників захворюваності військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України в залежності від регіональних особливостей дислокації військ. За результатами вивчення структури захворюваності на деякі інфекційні та паразитарні хвороби військовослужбовців строкової служби у зонах відповідальності Регіональних санітарно-епідеміологічних управлінь МО України за 2010 - 2014 рр. встановлено, що захворюваність на інфекційні та паразитарні хвороби мали регіональні особливості, які необхідно враховувати при плануванні та організації профілактичних та протиепідемічних заходів.*

Ключові слова: *епідеміологічний нагляд, регіональні особливості захворюваності, регіональні санітарно-епідеміологічні управління, інфекційні та паразитарні хвороби.*

Вступ. Основними факторами, які впливають на розповсюдження інфекційних хвороб є клімато-географічні особливості територій; соціально-економічні умови життя населення та санітарно-комунальний благоустрій населених пунктів; стан мережі установ та закладів охорони здоров'я і рівень медичного обслуговування населення; клініко-епідемічні особливості інфекційних захворювань.

В Україні, всі її адміністративно-територіальні суб'єкти залежно від спрямованості й інтенсивності закордонних зв'язків мають різний ступінь епідемічної загрози заносу інфекційних хвороб: територія з високим ризиком занесення інфекційних хвороб (Київщина, Одеська та Донецька області, м.